

Bu holda eksperimentning mazmunini ochishda auditoriyaga to'g'ridan-to'g'ri oraliqda javobi o'zida aksini topgan qoidalariga asoslangan holda savollar qo'yiladi. O'qituvchi tomonidan namoyish eksperimentlarni mazmunini muammoli uslub bilan talabalarga yetkaziladi, munozarali savollar qo'yilishi ularning fikrlashlarini yaxshilab mavzu bo'yicha ma'lumotlarni o'zlashtirishlarini oshiradi.

2. Namoyish eksperimentining mazmunini baxs munozara orqali yechish.

Bu uslubda o'qituvchi tomonidan qo'yilgan namoyish eksperimenti orqali ochiladigan voqea va hodisalar, o'qituvchi bergan nazariy mazmunga va eksperiment natijalariga qarama-qarshi chiqishi ko'zda tutiladi, bu hol aqliy fikrlash imkoniyatini oshiradi, hamda baxs munozaralar orqali jarayon oydinlashtiriladi.

3. Namoyish eksperimentining mazmunini suhbat usulida ochish.

Bu uslubda o'qituvchi namoyish eksperimentini ko'rsatish jarayonida talabalar bilan suhbat (dialog)da bo'ladi. Dialog davomida talabalardan ilgari suriladigan ilmiy holatlarni asoslash va isbot qilish, kuzatilayotgan hodisani tahlil qilish, xulosalarni mustaqil ifodalab berish talab qilinadi. Ushbu holda dialog faqatgina savol va javob faoliyatidan iborat bo'lmasdan, u izlanuvchan tadqiqot suhbatidan iborat bo'lishiga katta ahamiyat qaratish kerak. Bu uslubda ham o'qituvchi tomonidan vujudga keltirilgan muammoviy vaziyat muammoli savollar qo'yish orqali talabalar bilan birgalikda yechiladi.

Talabalarga dars jarayonini tashkil etishda ko'rgazmali namoyish eksperimentar uslublardan foydalanish orqali mavzu mazmunini ochishning samarali yuqorida korgan uslublarni qo'llash dars jarayonidagi o'qituvchining boshqaruv rolini oshirish va talabalarning mustaqil fikrlash qobiliyatlarini o'sib borishini, o'zlashtirish ko'rsatgichlarni yaxshilashni hamda talabalarning muammolarni yechishga ijodiy ishtirok etishlari kabi qobiliyatlarini rivojlantirishga asos bo'ladi.[5]

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. A.S. Karimov, M.Ibadullayev, B.Abdullayev. "Elektrotexnikaning nazariy asoslari" Darslik. T.: <<Fan va texnologiya>> 2017 y
2. M.Jo'rayev, B.Sattorova. "Fizika va astronomiya o'qitish nazariyasi va metodikasi" O'quv qo'llanma. T.: <<fan va texnologiya>> 2015 y
3. H.T.Omonov, N. X. Xo'jayev, S.A. Madyorova, E.U. Eshchonov. "Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat" Darslik. T.: <<Iqtisod moliya>> 2009 y
4. M.U Dexkanova. "Kasb ta'limi metodikasi" o'quv qo'llanma. ToshTYMI. T.: 2019 y
5. S. Zaynobiddinov, M. To'lqinov 2022 "Ko'p fazali elektr zanjirlari mavzusini samarali o'qitish metodini ishlab chiqish" NamDU ilmiy axborotnomasi-2022-yil_4-son 555-562

UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA SAVIYALI TABAQALASHTIRISHNI SAMARALI AMALGA OSHIRISH SHARTLARI

**Xayitmuradov Sherzod Sag'dullayevich,
Aktamov Husan Sanaqulovich
Sh.Rashidov nomidagi SamDU O'zbekiston-
Finlandiya pedagogika instituti o'qituvchilari**

Annotatsiya: Bu maqolada matematikani shaxsga yo'naltirilgan o'qitishda saviyali tabaqalashtirish texnologiyasi bayon etiladi. Bundan tashqari, ta'limning variativligi hamda o'quvchilarning shaxsga yo'naltirilgan o'qitish sharoitlarida tarbiyalash masalalarini amalga oshirish bo'yicha tavsiyalar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: individuallashtirish, saviyali tabaqalashtirish, mutaxassislik tabaqalashtirish, sanoqchilar, yechuvchilar, ziyraklar.

O'zbekiston Respublikasining kadrlarni tayyorlash milliy dasturi [1] da ta'lim sistemasini insonparvarlashtirish, uning har bir ta'lim oluvchi shaxsiga yo'naltirilganligi e'tiborga olingan.

Bunga o'quvchi va talabalarning barcha ta'lim bosqichlarida barcha o'quv yurtlarida o'quv-tarbiya jarayonini tabaqalashtirish va individuallashtirish bilan erishilishi mumkin.

O'quvchi va talabalarning barcha ta'lim bosqichlarida o'quv-tarbiya jarayonini tabaqalashtirish va individuallashtirish deganda shunday rivojlanish, tarbiya va ta'lim tizimini tushunamizki, bunda har bir ta'lim oluvchi umumiy ahamiyaga ega va doimiy o'zgaruvchi hayotiy sharoitlarga moslashish imkoniyatini ta'minlovchi, ularning qiziqishlari eng yuqori darajaga javob beruvchi, dunyoqarash va ilmshunoslik yo'nalishlariga kafolatli e'tiborni qaratish huquqiga ega bo'ladi.

Matematika o'qitishda o'quv-tarbiya jarayonini tabaqalashtirish va individuallashtirish o'quv tarbiya jarayoni xususiyati bilan shartlangan Matematika fani obyektiv olganda eng murakkab o'quv fanlaridan hisoblanadi va uni o'rganish ko'pgina o'quvchilarda qiyinchiliklar uyg'otadi [2,3]. Shu bilan birga o'quvchilarning ma'lum qismi bu fanni o'rganishga qobiliyat va qiziqishlariga ega.

Matematika o'qitishni har bir ta'lim oluvchining shaxsiga yo'naltirish o'quv-tarbiya jarayonini tabaqalashtirish va individuallashtirish, har bir ta'lim oluvchining ehtiyojlari va qiziqishlarini hisobga olishni talab olib etadi. Bunda matematika bo'yicha o'quv-tarbiya jarayonini tabaqalashtirishning ikkita asosiy turini ajratish mumkin:

- 1) saviyali tabaqalashtirish;
- 2) mutaxassislik tabaqalashtirish.

Saviyali tabaqalashtirish bir sinfda yoki akademik guruhda bir o'quv dasturi va bir darslik bo'yicha ta'lim oluvchilarning turli qatilylik va murakkablik saviyalarida materialni o'zlashtirishlarida namoyon bo'ladi.

Bunda asosiysi majburiy tayyorgarlik saviyasi hisoblanadi. Unga erishish uchun o'quv fani mazmuniga qo'yiladigan minimal zarur talablarni bajarish lozim bo'ladi. Shu asosda materialni o'zlashtirishning yanada yuqori saviyasi shakllanadi.

Quyida biz matematika fanini o'rganishda tabaqalashtirilgan ta'limni tashkil etishda o'qituvchi faoliyatining doir umumiy tarzda berilgan uslubiy tavsiyalarni keltiramiz.

Dars yoki amaliy mashg'ulotda tabaqalashtirilgan ish uslubiyati

Sinfda yoki akademik guruhda uchta o'quvchilar kichik guruhi bor deb faraz qilinadi, bular: 1-guruh -kuchsiz bilim saviyasiga ega o'quvchilar (ya'ni "3" va undan past bahoga o'qiydigan o'quvchilar), ularni shartli ravishda "sanoqchilar" deb ataymiz; 2- guruh- o'rtacha bilim saviyasiga ega o'quvchilar (ya'ni "4" va undan past bahoga o'qiydigan o'quvchilar), ularni shartli ravishda "yechuvchilar" deb ataymiz; 3- guruh- yuqori bilim saviyasiga ega o'quvchilar (ya'ni "4" va "5" undan yuqori bahoga o'qiydigan o'quvchilar), ularni shartli ravishda "ziyraklar" deb ataymiz:

I bosqich. Uy vazifasini tabaqalashtirish.

Sanoqchilarga ta'limning majburiy natijalariga mos keluvchi topshiriqlarni taklif etish mumkin.

Yechuvchilarga yanada murakkab masala qo'shiladigan xuddi shunday topshiriqlar beriladi.

Ziyraklarga turli o'quv qo'llanmalaridan, darslikdan qo'shimcha topshi-riqlarni berish mumkin.

II bosqich. Mashg'ulotlardan o'quvchilar bilimlarini hisobga olish.

Bu bosqichda sinf yoki akademik guruhda maslahatchilarni ajratish mumkin – bular ziyraklar guruhidagi o'quvchilar. Dastlab o'qituvchi ularning ishini tekshiradi, so'ngra maslahatchilar o'qituvchiga boshqa o'quvchilar ishlarini tekshirishga yordam beradilar.

III bosqich. Bazaviy takrorlashni tashkillashtirish.

O'qituvchi nazariy materialni o'zlashtirishdagi bilimlaridagi kamchiliklarni bartaraf etadi, o'quvchilar mustaqil va nazorat ishlarda yo'l qo'yan kamchilik va xatolarni tushuntiradi. Takrorlash rejalashtirilayotgan material doskaga yoziladi. Har bir guruhga topshiriqlar turlicha beriladi.

Sanoqchilarga- «Berilgan javoblardan to'g'risini tanlang», «.....da xatoni to'g'rilang»
Yechuvchilarga- «.... amal bajariladigan qoidani ayting», «.....yechimni yakunlang»
Ziyraklarga «Yo'l qo'yilgan xato sababini tushuntiring», «Berilgan masalada foydalaniladigan tushunchalar ta'riflarini ayting».

IV bosqich. O'tilgan materialni o'zlashtirishni tekshirish

U o'z-o'zini tekshirish va maslahatchilar ishini qamrab oladi.

V bosqich. Yangi materialni o'rganish.

Ziyraklarga majburiy topshiriqlardan ijodiy topshiriqlarga o'tadilar.

Yechuvchilar mavzuning asosiy qoidalarini yaxshi tushunishni talab etadigan mashqlarni yechadilar.

Sanoqchilar yana va yana asosiy jihatlariga qaytadilar.

VI bosqich. Bilimlarni nazorat qilish (mustaqil va nazorat ishlarni o'tkazish)

Sanoqchilar namuna bo'yicha topshiriqlarni bajaradilar.

Yechuvchilar yechimda asosiyni ajratadilar.

Ziyraklar qo'shimcha material bilan ishlaydilar.

Bunga misol sifatida geometriya kursini o'rganishda tabaqalashtirilgan mustaqil ishni tashkil etilishini keltiramiz, bunda o'quvchilarning turli kichik guruhlariga turlicha topshiriqlar beriladi.

Mavzu: Uchburchaklar tenglik alomatlari

Topshiriqlar

Sanoqchilarga

Teng tomonli ABC uchburchak ichida M nuqta shunday olinganki, $|AM| = |BM|$ tenglik o'rinli. [CM)- ACB burchakning bissektrisasi. Masala yechimidagi bo'shliqlarni to'ldiring.

Tasdiq	Asoslash
1. $\triangle ABC$ – teng tomonli	Shartga ko'ra
2. $ AM = BM $	...
3. $ AC = BC $	
4. $\triangle AMC = \triangle BMC$	...
5. $\angle ACM = \angle BCM$	Uchburchaklar tenglining ... alomatiga ko'ra
6. ...	Burchak bissektrisasi ta'rifiga asosan

Yechuvchilarga

Teng tomonli ABC uchburchak ichida M nuqta shunday olinganki, $|AM| = |BM|$ tenglik o'rinli. [CM)- ACB burchakning bissektrisasi ekanligini isbotlang.

Ko'rsatma

1. $|AC| = |BC|$;

2. $\triangle AMC = \triangle BMC$,

3. $\angle ACM = \angle BCM$

ekanligini ko'rsating.

Ziyraklarga

Teng tomonli ABC uchburchak ichida M nuqta shunday olinganki, $|AM| = |BM|$ tenglik o'rinli. [CM) nur ACB burchakning bissektrisasi ekanligini isbotlang.

Yuqoridagilardan ko'rinib turibdiki, ta'limning kelajagi-bu o'quvchilar bilim, ehtiyojlarini aniqlash va ularni yetarli darajada qondirish, tarbiyalanuvchilar bilan muloqotni amalga oshirishga imkon beruvchi tabaqalashtirish va individuallashtirish tamoyilini keng qo'llash hisoblanadi. Bularning barchasi yosh avlodning har tomonlama barkamol bo'lib yetishishlari uchun zamin tayyorlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ўзбекистон Республикасида кадрлар тайёрлаш миллий дастури Ўзбекистон. Т.: Шарқ, 2001. Олий таълим меъёрий хужжатлари, 18-52-бетлар

- 2.Злоцкий Г.В. Карточки-задания при обучении математике. Москва, Просвещение, 1992 г.;
- 3.Злоцкий Г.В. К проблеме поиска новых активных методов обучения математике и критериев оценки качества знаний студентов университетов академических лицеев и профессиональных колледжей Ташкент, Халқ таълими, 2005 г., № 2.

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF THE HEALTHY THINKING IN STUDENTS

Student of group 302-21: Xidirova Dilnoza Nurali qizi
Scientific advisor: Teshaboyeva Nafisa Zubaydulla kizi

*Jizzakh branch of the National University of Uzbekistan
named after MirzoUlugbek*

*The Faculty of Psychology, the department of Foreign languages
Philology and foreign languages*

Annotation: *The article deals with the “Concept of healthy thinking” and even playing an important role in our overall health, well-being accompanied by improving physical health as well as perspectives on life. It also discusses the health benefits of being positive together with some of the strategies we can use to become a more positive thinker. Moreover, it explores the development of the inner world of each person, the development of spiritual consciousness, contributes to a full understanding of the concept of healthy thinking.*

Key words: *Thought, healthy thinking, ways of healthy thinking, Innovative Curriculum, positive thinking and negative thinking.*

INTRODUCTION

Uzbek society is entering a completely new era in terms of quality. The rapid movement of society towards renewal also requires the formation of a new way of thinking in the younger generation. The role of common sense in personal development has been in the spotlight of thinkers in different times and places. In particular, Philosophy: an encyclopedic dictionary defines the concept of “contemplation” as follows: “The rational stage of cognition, which reflects the connections”. Although a number of studies have been conducted by domestic scientists on thinking and its manifestations (creative, logical, artistic-aesthetic, ethical, ecological, independence, historical), but healthy in secondary school students the problem of developing thinking has not been studied separately. This is probably due to the fact that common sense applies to all forms of thinking. Attempts to study the pedagogical aspects of common sense in our country are reflected in the articles published by S. Atakhanova. However, it should be noted that the definition and description given by the researcher to the concept of “healthy thinking” is quite controversial. For example, in the researcher’s article “Thinking in an Innovative Curriculum,” according to the scientific and pedagogical definition of healthy thinking, the following are some important links - the concept of healthy thinking; the concept of the necessary social environment; the concept of pedagogical purpose and outcome; healthy living and the concept of lifestyle. These links do not fully explain the concept of common sense. However, at the end of the article, the definition of “healthy thinking” can be taken as a starting point: healthy thinking is the basis of people's own health (physical, spiritual and mental). is our thoughts, consciousness, consciousness, feelings, morals, aesthetic views, ideas, efforts, and their outcome, aimed at preserving ours. The term “thinking” is familiar to everyone. Traditional wisdom is that everyone thinks they are smart or smart enough. There is a popular phrase from the psychology category: “Everyone complains about their memory, but no one complains about their mind”. The concept of “thinking” refers to one of the basic and extremely important psychological abilities for a person. [1]Thinking is the study of not only psychology, but even, above all, dialectical logic. Each of these sciences that study thinking has its own problem or field of study. The problem of logic is a matter of truth, the existence of thought. The problem of